

«Приймати виклики нарівні з чоловіками» – чи знайти інше мірило досягнень?

У лютому 2021 року стартувала чергова хвиля гендерного моніторингу обласних медіа України. До їх переліку ввійшли і буковинські медіа. У період із 8 по 14 лютого було проаналізовано 837 публікацій: 156 – у газетах «Буковина», «Молодий буковинець», «Погляд», «Чернівці» та 681 – в інтернет-виданнях «А.С.С.», «Букінфо», «BukNews», «Чернівці Таймс», «Шпальта», «0372.ua – Сайт Чернівців».

Мета моніторингу полягає в тому, щоб дослідити гендерний баланс у матеріалах видань (тобто співвідношення жінок і чоловіків як експерток/експертів (тих, кого цитують, чії коментарі публікують) і героїнь/героїв (про кого пишуть, кого згадують, але вони не коментують тем), кількість фемінітивів, наявність стереотипних образів, сексистського контенту і матеріалів на гендерну тематику.

На шальках уявних гендерних терезів у лютому чоловіки переважили (71% : 29%). Друковані видання згадували жінок або ж звертались до них в середньому у третині (33%), сайти – у чверті випадків (25%).

За результатами моніторингу у лютому 2021р. чернівецькі медіа – треті в рейтингу.

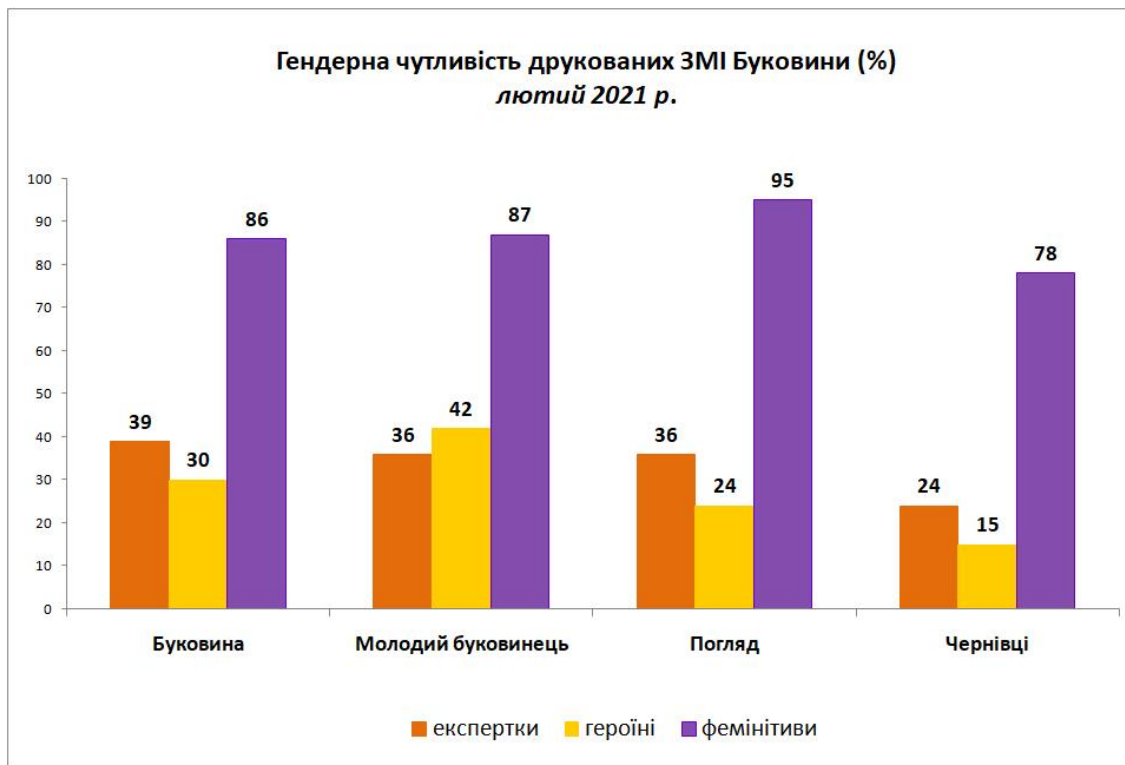
Друковані видання

Присутність жінок як **експерток** зафіксована у 35% випадків. Гендерний баланс показали медична та освітянська теми (відповідно 53% і 50%), жінок цитували газети щодо соціального захисту та дозвілля (100%). Було незвично, проте логічно, читати коментарі жінок на правоохоронну тематику (75%): народної депутатки розповідали про ідею дати дозвіл усім на цивільну вогнепальну зброю для захисту («Погляд») або ж пресекретарки ГУНП – про штраф за перебування на вулиці без документів («МБ»). Тему культури жінки коментували у 38% випадків.

Думки чоловіків значно переважали (83% : 17%) у публікаціях про роботу місцевої влади/політику (на жаль, як віддзеркалення реального кадрового дисбалансу) та про війну/армію (на щастя), а також про екологію/довкілля (85% : 15%), бізнес (72% : 28%), спорт (100%).

Героїнями газетних публікацій жінкам вдалося стати загалом у 31% випадків. Найчастіше згадки про них знаходимо у темі освіти/науки (53%), культури і соціального захисту (по 40%). Майже 38% внесла до скриньки героїнь тема війни/армії: у розповідях про захисників України згадуються матері, кохані, причетні особи: «Плаче дзвін пам'яті» («Буковина»), «Коли добудують пам'ятник Героям Небесної сотні?» («Чернівці»). У публікаціях про охорону здоров'я та екологію тільки кожне четверте ім'я жіноче, у політиці тільки 9% згадок, у спорті немає (хоча нема й теми спорту як такої).

Найвищий відсоток експерток (39%) – у матеріалах «Буковини», героїнь – «Молодого буковинця» (42%). «Буковина» приємно здивувала балансом експерток у матеріалах про діяльність органів влади (політики). Потужний культурний пласт, піднятий виданням у традиційній колонці мистецьких новин та, на розворот, рубриці «Пам'ять» про багаторічного головного редактора, публіциста Володимира Михайловського, спричинив перевагу чоловіків (67% експертів та 63% героїв). Натомість «МБ» досяг у цій темі, багатій публікаціями та іменами, балансу героїнь/героїв, хоча поступився експертками (40%).

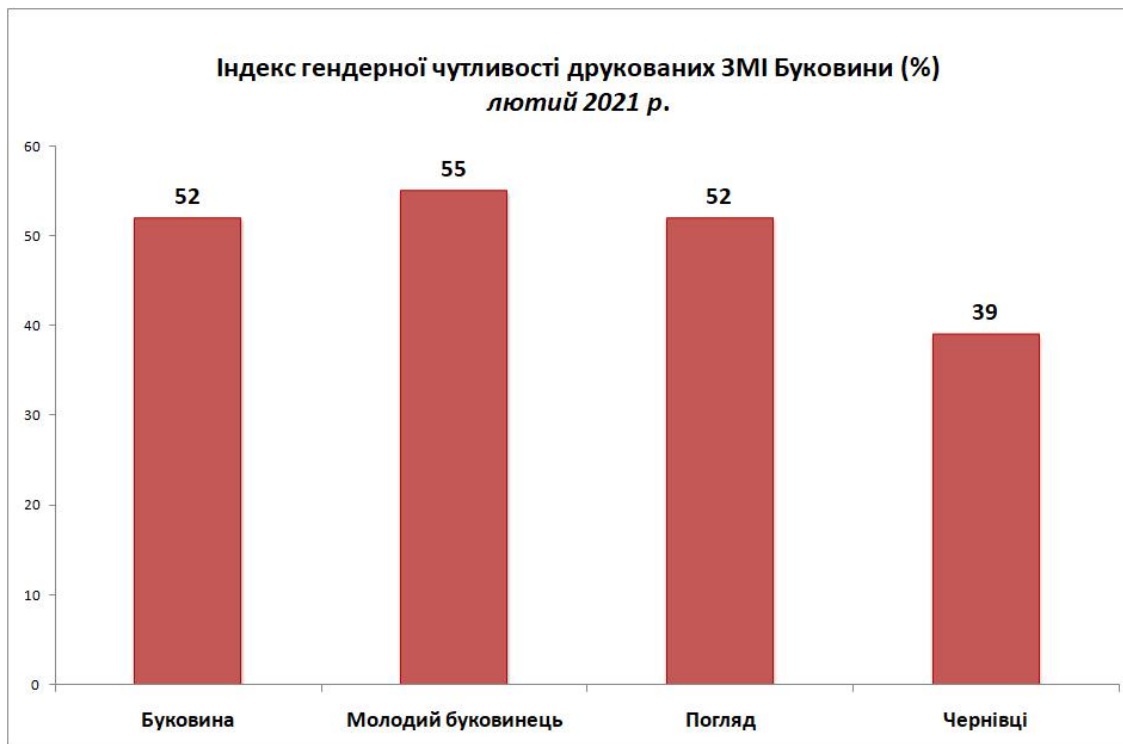

Найвищі показники присутності жінок продемонструвала, як було зазначено вище, тема медицини/охорони здоров'я, причому йдеться як про публікації щодо ковідних загроз (на відміну від інтернет-видань, вони «олюднені», «живі», а не сухі зведення-цифри), так і про тематичні. Виявляється, у галузі працюють жінки ☺. Наприклад, у «МБ» репортаж Анни Семьоновой, яка дізнавалася, як це і для чого – здавати кров, та розповіла про свої відчуття («Не хвилюйтеся, це не страшно»): згадала та процитувала, застосувавши фемінітиви, медсестер, лікарок, завідувачку відділенням, директорку Центру крові та себе (кореспондентку). Публікації на медичну тему в «МБ» «дали» 60% експерток і 50% героїнь (зауважимо, що жінки на сторінках видання значно переважили також у темі освіти/науки: 60% та 57%). «Погляд» та «Буковина» збагатили цю тему балансом експерток (50%), хоча героїнь значно менше, відповідно 40% та 0%. «Погляд», спеціалізуючись на економічній аналітиці, дав тут найбільшу кількість експерток, але за % показниками (36%) поступився газеті «Чернівці» (50%). Героїнь у темі економіки/бізнесу не зафіксовано у жодному виданні.

Щодо застосування фемінітивів, то з діаграми видно більш ніж прихильне ставлення газет: 95% «Погляд», 87% «МБ», 86% «Буковина», 78% «Чернівці». Про зміни у редакційній політиці чернівецьких газет щодо цього гаряче обговорюваного ресурсу української мови дізнаєтесь нижче.

Наразі бачимо, що найвищий Індекс гендерної чутливості (баланс жінок/чоловіків + кількість фемінітивів) – у газети «Молодий буковинець» (55%). Друге місце розділили «Буковина» та «Погляд» (по 52%).

Вони подолали умовний 50% поріг... Якби експерток та героїнь було ще більше (знімаю капелюха перед виразно послідовною політикою друкованих видань щодо питань гендерної рівності), то ... страшно мріяти... і до першого місця в Україні недалечко, якихось півкроку...

Інтернет-видання. В он-лайн публікаціях жінкам належала кожна третя думка/коментар (31%), проте стосувалась їх тільки п'ята частина (19%) згадувань (героїні/герої).

У яких соціальних ролях жінки виступали на сайтах?

Експертки переважали у темах соціальної політики та волонтерства (по 100%), культури (63%), війни/армії (60%), освіти/науки (44%), екології (36%). Великий дисбаланс, очікувано, щодо економіки (7%), спорту та криміналу (по 11%), медицини/охорони здоров'я (21%). Щодо влади/політики (загальних 27%) - є винятки. Скажімо, сайт «Чернівці Таймс», звертаючись до тем міського врядування та виборів до міської ради, цитував (пощастило!) *керівницю* ТВК та *секретарку* міськради (через 30! років у Чернівцях посада знову дісталася жінці) – відтак має 50% експерток (героїнь 18%). З огляду на загальну кількість публікацій у стрічці новин **0372.ua – Сайт Чернівців**, його 38% експерток у темі – вагомий показник реального наближення/уваги редакції до гендерного балансу (це стосується й ІА А.С.С., де багато більше фігуранток/фігурантів у темі, але відносно чоловіків показник значно нижчий (28% експерток, 13% героїнь). «0372.ua – Сайт Чернівців» та «Шпальта» да лitemі культури «сплеск» експерток(83% і 73%), хоча героїнь зовсім небагато (5% і 24%).

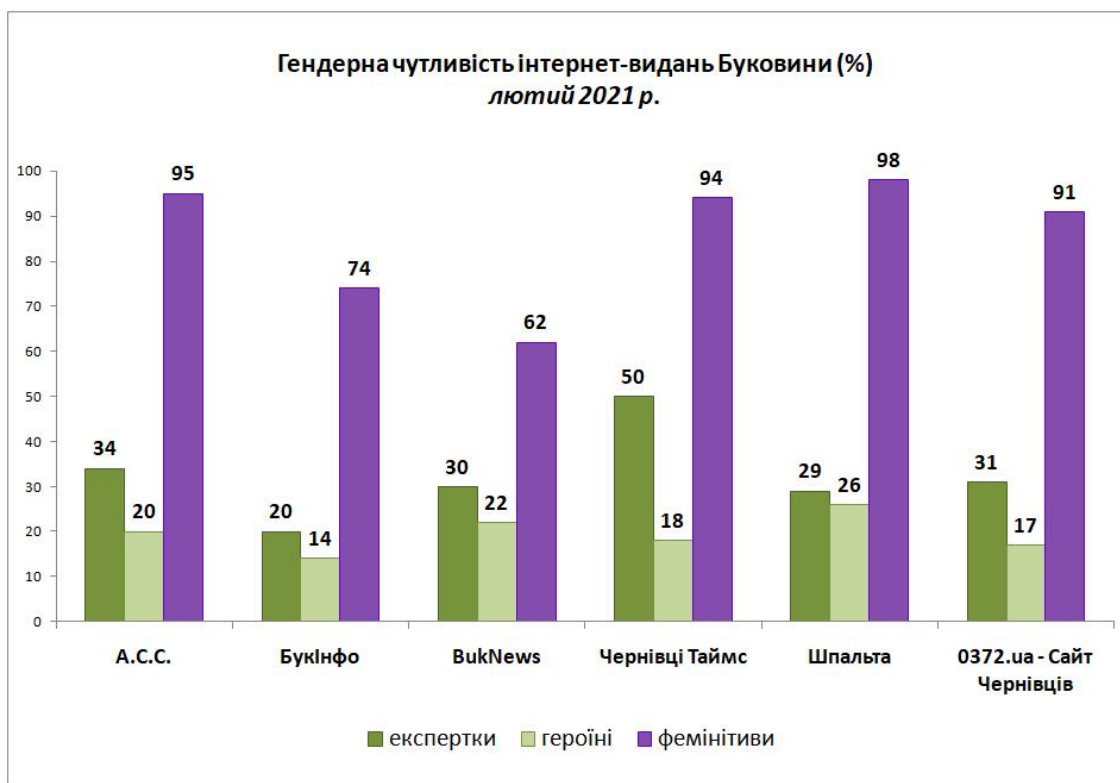
Загалом на 4 «герої» у стрічках новин – 1 «героїня». Подивимося тематичний зріз.

За жінками - 100% соціалка, 60% освіта/наука, 50% волонтерство/благодійність.

Згадувань про чоловіків більше у таких темах: спорт (96%:4%), економіка (85%:15%), культура (83%:17%), політика (82%:18%), кримінал, надзвичайні ситуації (79%:21%), охорона здоров'я та війна/армія (77%:23%).

Звернемо увагу: у темах війни/армії жінок (експерток та героїнь) незвично 41,5%. Зокрема, висвітленням ініціативи знаної на Буковині Галини Абрамю'к - освітянки, волонтерки, а віднедавна депутатки щодо започаткування проєкту«Мама ангелів. Буковина» (ІА А.С.С.), який розповідатиме про полеглих Героїв через призму материнської любові.

У публікаціях інтернет-видань здивувало незначне представлення жінок у темі медицини/охорони здоров'я: 21% експерток та 23% героїнь. Якщо в газетах писали про різні аспекти охорони здоров'я, в т.ч. ковід, не забуваючи про сторітелінг, то сайти, як правило, вдовольнялись сухими зведеннями з тривожними заголовками, подаючи інформацію передруком або з ФБ сторінок профільного міністра чи голови ОДА (А.С.С., «BukNews», «Шпальта», «0372.ua – Сайт Чернівців»). Добре, що у Чернівцях питанням опікується заступниця голови ОДА, то іноді цитували й її.

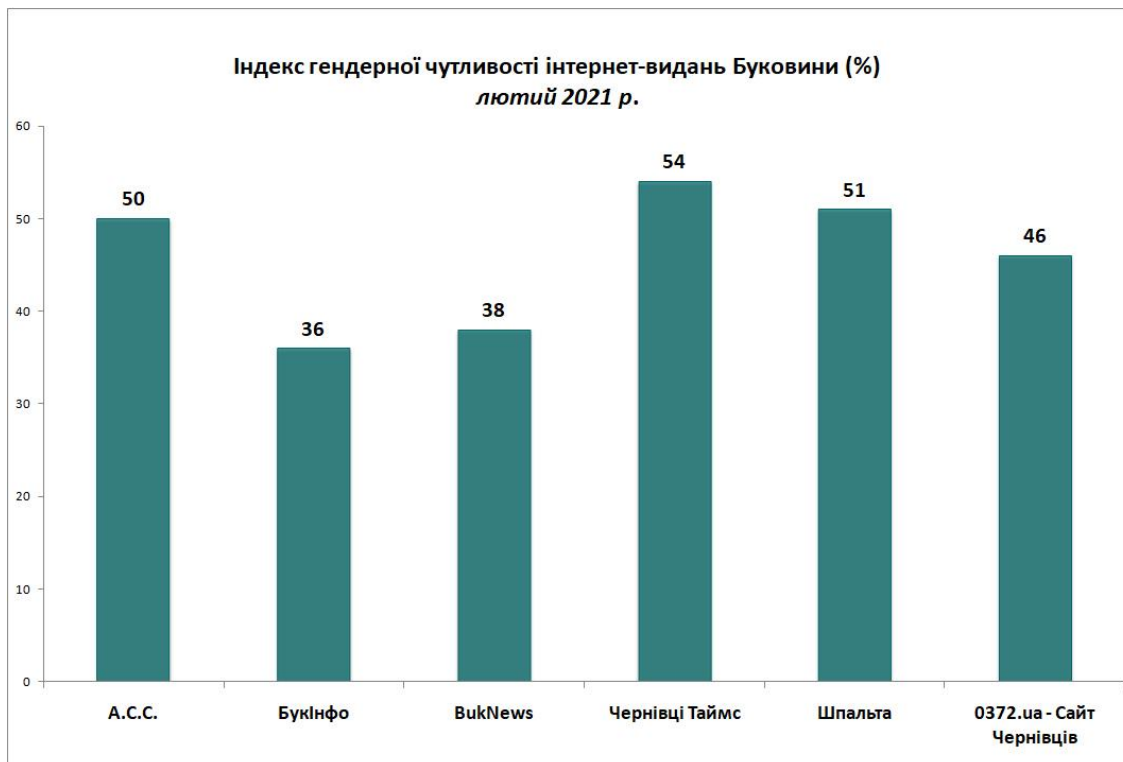

Найбільш гендерночутливим за рівнем дотримання балансу та вживанням фемінітивів виглядає ІВ «Чернівці Таймс» (54%), але позаяк стрічка новин містила незначну (проти інших сайтів) кількість публікацій, обмежену політикою, справедливим буде віддати першість «Шпальті» та «А.С.С.», друге місце – «BukNews», третє – «0372.ua – Сайт Чернівців».

Отже, яку увагу чернівецькі сайти приділяли жінкам?

100% експерток у темах війни/армії (згадувана рубрика «Мама Ангела»), волонтерства (тут 50% героїнь), соціальної політики, 57% - освіти, 50% - культури та екології забезпечила ІА А.С.С. Баланс експертоку темі культури та 100% героїнь у темі освіти/науки показав портал «BukNews». «Шпальта» вислухала думки/процитувала жінок щодо культури і мистецтва у 73% випадків; баланс героїнь/героїв показала тема війни/армії. «0372.ua – Сайт Чернівців» темою культури дав 83% героїнь.

Нижче подаємо діаграму індексу гендерної чутливості інтернет-видань (за трьома показниками). На сайтах, бачимо, **фемінітиви переважають над маскулінітивами**.

Фемінітиви. *За кількістю їх використання медіа Чернівецької області (разом з волинськими) на другій позиції в Україні (по 88%)! -попереду тільки львівські (91%).*

Начебто коментарі зайві. Звичними, поряд із давно застосовуваними іменниками вчителька, лікарка, учениця, журналістка, письменниця тощо, стали: директорка, завідувачка, кореспондентка, викладачка, ветеринарка, авторка, депутатка, чиновниця, керівниця, очільниця, заступниця, підприємниця, літературознавиця, міжнародниця, політологиня, прессекретарка і секретарка ради (не у сенсі офіс-менеджерки, а керівниця), синоптиकिनя і навіть стоматологиня.... Перелік можна продовжувати, відсоток загального використання фемінітивів чернівецькими друкованими та інтернет-виданнями високий. Водночас його можна поліпшити *послідовністю* вживання, адже зустрічаємо паралельні форми назви посад-професій жінок: директорка - директор, депутатка – депутат, радниця – радник, викладачка – викладач, лікарка – лікар, завідувачка – завідувач тощо. Часом навіть в одній публікації про ту ж особу: завідувачка – лікар («Буковина»), терапевтка, завідувачка – виконувач обов’язків, режисер-постановник – народна артистка («МБ»), міжнародниця, політологиня, викладачка – викладач, магістр, депутат (0372.ua), представниця – доктор («Погляд»)..*До слова, у публікації «Шпальти» слова героїні-акторки, що вона трудоголік (як надруковано у газеті «Чернівці»), замінено на працелюбна, аби уникнути чоловічого роду (до Дня закоханих ці два видання подали гендерночутливе інтерв’ю Альони Чорної з подружжям акторів Чернівецького театру Люсьєною та Олексієм Надкерничними).*

Зауважимо, картина застосунку фемінітивів суттєво змінилась порівняно з попередніми моніторингами. Якщо у лютому 2017 р.у газетах фемінітивівбулоу 3,5 рази менше, ніжмаскулінітивів (55:187), а на сайтах 47 ф. проти 223 м.,то лютий 2019 показав у газетах 47 ф. проти 43 м., а в Інтернет-виданнях 62 ф.проти 45 м.!

2021 рік. Газети – 84:12 (88%), інтернет-видання – 245:35 (88%)! Поки тривають суперечки у царинах мовознавства, письменництва та широкого загалу, фемінітиви відстояли собі місце під сонцем: незвичне/неприйнятне стає мелодійним, привабливим, вжитковим, нормальним...

- як засвідчує моніторинг за проектом «Гендерночутливий простір сучасної журналістики», що став активною спонукою, зокрема для медіа у симпатизуванні фемінітивам, і може стати такою у прагненні до гендерного балансу у публікаціях. Мріяти ж не шкідливо?

Стереотипний та сексистський контент у текстах майже не траплявся, зрідка – в ілюстративних фото. Спочатку про ілюстрації:

*До публікації «Їда, яку не можна давати дитині до трьох років» подано ілюстративне фото: жінка годує дитинку («Погляд»), або ж фото жінок до публікації "Без голодування, дієт та нервувань", "Поради, яким навчають у кулінарній школі" («Чернівці»). Із сайтів: «Дієтологиня з Америки дала три поради тим, хто хоче схуднути» - ілюстративне фото стрункої жіночої талії; «Скільки часу треба займатись, аби довго жити в здоровому тілі» - фото ілюстративне жіночого тіла»; «На Буковині обиратимуть найкращого **вчителя**» (фото гарної жінки перед дошкою з формулами. Зазначено, обиратимуть **вчителя** – доречніше було б сказати «кращих вчителів»). Хіба схуднення, фітнес, вчительство чи куховарство тільки жіночі забаганки? Є й протилежний приклад: фото шеренги силуетів ділових чоловіків з портфелями до інформації «Клічук не Філатов, тому перші сто днів роботи не шукатиме трутнів» (чиновництво – чоловіча зайнятість?). Водночас в аналізованих виданнях більшість світлин демонструють гендерний баланс: обоє зацікавлені у пенсіях, разом обирають новобудову, вдвох насолоджуються святом тощо.*

До стереотипів можна віднести вислів з матеріалу, підготовленого якраз на їх подолання, до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці "Треба вміти приймати виклики нарівні з чоловіками": викладачка Чернівецького національного університету про жінок у науці («0372.ua – Сайт міста Чернівці»). Чи треба, щоб жінки рівнялися до чоловіків? А може є значно вищий рівень?

Відносимо згадану до нечисленних **тематичних публікацій**. До речі, авторка Соломія Ярова наводить дані щодо кількісної переваги жінок-науковиць у штаті ЧНУ (629 проти 406, або 61%). Публікацію зі схожим інфоприводом розміщено на порталі «BukNews» «Для політологині-міжнародниці Лариси Коврик-Токар депутатська робота - добра нагода застосовувати професійні навички на практиці» (автор Василь Гейніш).

Шальки наших уявних терезів налаштовані на рівновагу – спробуймо наступного разу врівноважити/ потішити їх гендерним балансом! Тим більше, вектор, як видно зі звіту, чернівецьких медіа спрямований якраз у напрямку гендерної чутливості ...

То «Приймати виклики нарівні з чоловіками» - чи знайти інше мірило досягнень?

Тетяна Смолдирева, медіаекспертка

Індекс гендерної чутливості чернівецьких медіа у лютому – один із найвищих в Україні (49%), і це – третя позиція. Ознайомитися з результатами лютого моніторингу регіональних медіа 24 областей (інфографіка) можна [сайті Волинського прес-клубу](#), або на [сторінці у Facebook](#).

Гендерний моніторинг журналістських матеріалів регіональних видань України відбувається у межах проекту «Гендерночутливий простір сучасної журналістики», який реалізовується Волинським прес-клубом у партнерстві з Гендерним центром, Незалежною громадською мережею прес-клубів України за підтримки «Медійної програми в Україні», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і виконується міжнародною організацією Internews.